

Kiegészítő eljárás személyiségkép-készítéshez

A Wartegg-teszt

A hazai grafológusképzésnek integráns részét képezi a rajzelemzés oktatása, így e területen – iskolától függően – különböző módszerek elsajátítására nyílik lehetőség. Az egyes rajztesztek segítségével hasznos megerősítő, illetve kiegészítő információkhoz juthatunk a kézírás-elemzésre épített személyiségkép-készítés során. A bemutatott eljárás újszólván eszköztelen: lényegében csak egy papírra nyomtatott tesztoldal és írószer kell hozzá. És szakmai felkészültség!

Gyermekek esetében a rajzelemzés gyakorlatilag nélkülözhetetlennek mondható. A projektív rajztesztek széles skáláján található egy grafológusok számára különösen hatékonyan alkalmazható, de valamilyen oknál fogva nálunk mégsem annyira elterjedt módszer, a Wartegg-féle teszt. Ez a 70-es években már Magyarországon is ismert eljárás néhol ma is fel-felbukkan, főként iskolapszichológusok körében, külföldön azonban a grafológusok is nagy hatékonysággal alkalmazzák. Inessza Goldberg iskoláiban külön tanítják, és a komplex személyiségkép készítéséhez mindenképpen elvégeznek egy Wartegg-próbát is.

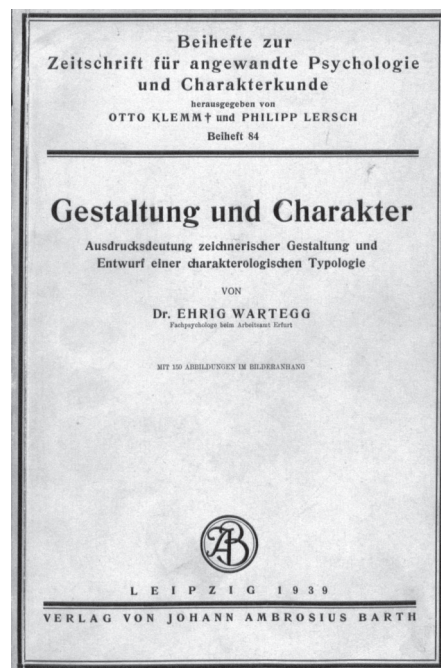
Wartegg élete és rajztesztjének története

A teszt névadója, Ehrig Wartegg 1897. július 7-én született, Drezdában. Szülei osztrákok voltak, s ő maga az I. világháborúban az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének katonájaként vett részt. 1915-ben súlyosan megsérült a keleti fronton, majd ezt követően, a háború végéig Illés herceg (a Pármai hercegség trónkövetelőjének) szárnysegédje volt. Szerepet vállalt egyebek között a titkos Sixtus-misszióban, Ausztria békés kiválásának tárgyalásos előkészítésében is. A háború után zeneszerzést tanult, és a kor olyan neves személyiségeivel állt kapcsolatban, mint Richard Strauss vagy Igor Stravinsky. Miután e nagy zeneszerzők Wartegg zenei műveit „romantikus

szemétnek” titulálták, érdeklődése a pszichológia és a filozófia felé fordult.

Pszichológiai tanulmányait Hermann Keyserling iskolájában kezdte, később – Freud tanácsára – a Magyarországról származó Benedek Teréz pszichoanalitikus iskolájában folytatta. 1929-ben Wartegg a Gestalt- és az analitikus pszichológia ötvözésének ötletével kereste meg Freudot, aki ebben nem tudott segítségére lenni, mivel nem ismerte kellően a Gestalt-irányzatot. Így Wartegg önmaga döntött úgy, hogy ezeket rajztesztjében fogja ötvözni. Ennek során jelentős hatást gyakorolt rá a keleti (kínai) filozófia is, melynek alapjaival Wartegg még Keyserling iskolájában végzett tanulmányai során ismerkedett meg. Feltehetően Richard Wilhelm, a híres német sinológus Ji Ching könyvének is jelentős hatása volt a rajzteszt szimbolikai alapjaira. Szükséges megemlíteni továbbá, hogy Wartegg széles érdeklődési körében kiemelt szerepet kapott a 20-as évek modern művészeti irányzata, amelynek lényegét úgy lehet megfogalmazni, hogy nem a tárgyak, a természet valóságú ábrázolása a fontos, hanem azok valamely belső lényeges – szimbolikus – tulajdonságának megragadása. Wartegg több híres művésszel állt kapcsolatban, de különösen Kandinszkij absztrakt szimbolikája keltette fel figyelmét.

1932-től a lipcei egyetem adjunktusa, később professzora lett. A

Wartegg 1939-es alapművének címlapja

nácik hatalomra jutását követően az analitikus pszichológiai irányzat üldözötté vált, és Wartegg – alapvetően önvédelemből, illetve céljainak megvalósítása érdekében – arra is hajlandó volt, hogy 1933-ban belépjen a hitleri nemzetiszocialista pártba. *Gestaltung und Charakter* címmel 1939-ben védte meg doktori értekezését. Nagy horderejű munkájában több mint 300 oldalon foglalta össze a rajztesztjével kapcsolatos pszichológiai (karakterológiai) ismereteket, kiemelten foglalkozott a Gestalt-pszichológiai alapokkal, a Ganzheit (holisztikus) megközelítéssel és részletesen taglalta rajztesztjét, bemutatva azzal kapcsolatos, többéves munkájának eredményeit. (Grafológusok számára érdekesség lehet, hogy az irodalomjegyzékben Klages három jelentős művét is megemlítette.)

Wartegg a háború alatt a munkügyi minisztériumban dolgozott, ahol munkaerő-kiválasztási feladatokkal bízták meg. Később, amikor kiderült,

hogy csupán érdekből lépett be a náci pártba, megfosztották pszichológusi állásától.

A háború után az NDK-ban maradt, ahol korábbi pszichológiai munkásságát nem folytathatta, mert az nem felelt meg az új ideológiai elveknek. Klinikai szakpszichológusként először egy kelet-berlini klinikán kapott állást 1950-ben, majd 1952-től a kutatási igazgatóként dolgozott egy egészségügyi intézményben. Itt az analitikus terápia oktatását, a csoportos pszichoterápiát, valamint egy kísérleti pszichodiagnosztikai rendszer fokozatos fejlesztését irányította. Miközben az általa kidolgozott rajzteszt nyugaton széles körben elterjedt, maga Wartegg arra tett kísérletet, hogy – a megváltozott körülményekhez igazodva – azt a holisztikus megközelítés helyett a pavlovi érzékszervi-élettani reflexológiára alapozza, illetve az analitikával kombinálja. 1953-ban ezt réteg-, illetve differenciáldiagnosztikának nevezte el. Külföldi (nyugati) kollégáival csak nehézségek árán tudott kapcsolatot tartani, így az eredeti Wartegg-teszt továbbfejlesztése nem is szerepelt napirenden. 1960-ban nyugdíjazták, és egészségügyben végzett tevékenységét Hufeland-éremmel ismerték el. 1977-ben elnyerte az NDK hazafias érdemrendjének bronz fokozatát, és 1983. szeptember 12-én bekövetkezett haláláig lényegében elismert pszichológusként élt.

A teszt

A tesztlapon található összesen nyolc, egyenként 4×4 cm méretű, fehér négyzet mindegyikében egy-egy apró rajzkezdemény található. A fekete háttérben, két sorban elhelyezett négyzetek funkcionális vetítívásznaként foghatók fel, melyeken az önmagát feltáró rajzoló személyiségének egy-egy területe vetül ki. A rajzoló feladata az, hogy a rajzkezdeményeket saját készítésének, gondolatainak, elképzelésének megfelelően általa teljesnek ítélt rajzokká egészítse ki, illetve hogy nevezze el azokat. A tesztet készítő szakember – járulékos információként – rögzíti a rajzoló magtartását: mennyi ideig gondolkodik egy-egy ábrán, milyen sorrendben készíti el azokat, milyen hatással vannak a viselkedésére stb. Természetesen az is elképzelhető, hogy a rajzoló bizonyos esetben nem kívánja kiegészíteni a rajzkezdeményeket.

Az egyes négyzetek, a bennük elhelyezett kezdeti ingergrafikum rajzolóra gyakorolt hatásának köszönhetően a személyiség különböző területeinek feltérképezésére, azok kivetítésére szolgálnak. Annak függvényében, hogy az adott rajzot a rajzoló hogyan egészíti ki (figyelembe véve a járulékos információkat is), következtetéseket lehet levonni a személyiség adott területeit érintő jegyeire, így többek között az önértékelésre, a világról alkotott képre, a gondolkodásmódra, az önmagához és a külvilághoz való viszonyulásra, az energiákkal való gazdálkodásra, az akadályok leküzdésének módjára, a problémák megközelítésének és azok megoldásának módjára, a kapcsolatok szükségességére és azok módjára, az érzelmi érettségre, a biztonságigényre stb.

Az egyes négyzetek főbb jellemzői:

1. négyzet

Ingergrafikum: apró fekete pont a fehér négyzet középpontjában.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: kiindulási pont, „én” a világban.

Tárgy: önmegtalálás, önértékelés.

Problémakör: problémákhoz való hozzáállás, énstabilitás, koncentráció.

Értelmezés: a nagy fehér tér a kis fekete pont körül, a számtalan kiegészítési lehetőség döntési kényszerbe hozza a rajzolót, és arra kényszeríti, hogy feltárja a önmagához és a problémákhoz való hozzáállását – mindez arról szól, ahogyan a rajzoló önmagát látja, amit önmagában fontosnak ítél, ahogyan önmagát elhelyezi a világban.

2. négyzet

Ingergrafikum: kis hullámvonal a négyzet bal felső negyedében.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: légiesség, könnyedség, érzelem, esztétikum.

Tárgy: affektivitás, önértékelés.

Problémakör: emocionalitás, szociális mobilitás.

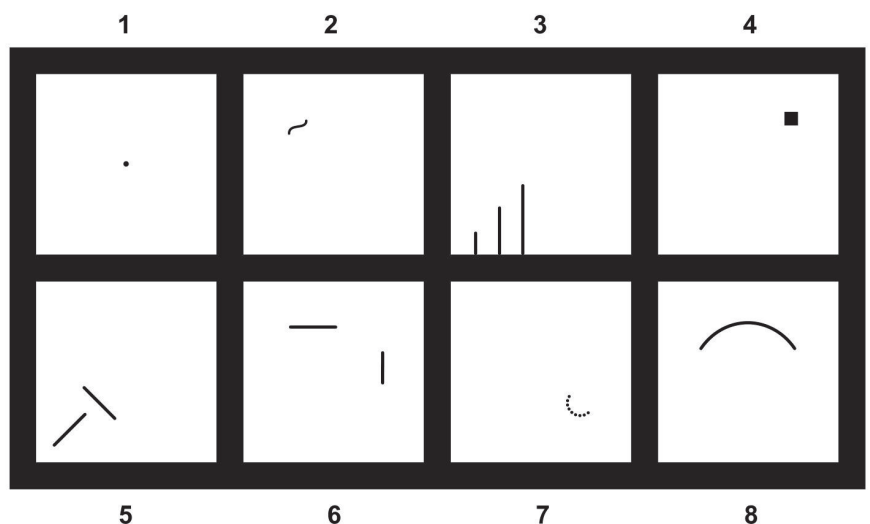
Értelmezés: a kis hullámvonal a tér üres részével való kapcsolat kiépítésére ösztönöz; a hullámvonal alakja és térbeli elhelyezése légies jelleggel ruhazza fel – az erre adott reakció tükrözi a rajzoló esztétikai érzékét, a finom kifejezőmódok iránti képességét, affektív magatartását és a környezettel való kapcsolatnak módját.

3. négyzet

Ingergrafikum: három, lépcsőzetesen növekvő nagyságú függőleges egyenes a négyzet bal alsó negyedében.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: a problémák, nehézségek

Wartegg-tesztlap

monoton (meg nem szűnő) növekedése.

Tárgy: törekvések.

Problémakör: szándékok, kívánások, sérülések.

Értelmezés: az egyenesek arra készítetik a rajzolókat, hogy megoldást találjon erre a helyzetre – a rajz folytatása feltárja a rajzoló originalitását, problémamegoldó készségét, törekvéseinek, erőfeszítéseinek és önállóságának mértékét.

4. négyzet

Ingergrafikum: kis fekete négyzet a nagy fehér négyzet jobb felső negyedében.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: gravitáció, súlyosság, nehézség.

Tárgy: problémamegoldó magatartás.

Problémakör: stabilitás, szilárdság.

Értelmezés: a nyomasztó kezdőgrafikum félelmet, szorongást válthat ki a rajzolókból, vagyis azt mutatja, hogyan kezeli ezeket az ingereket, mennyire stabil ezekkel szemben, illetve hogyan képes leküzdeni az szembejövő akadályokat.

5. négyzet

Ingergrafikum: két kis egyenes egymásra merőlegesen, T-alakban

átlósan, a négyzet bal alsó negyedében.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: ellentét, feszültség.

Tárgy: akarati magatartás.

Problémakör: aktivitás-passzivitás.

Értelmezés: az átlós irányú kis egyenesre merőleges másik kis egyenes mintegy lezárja a továbbhaladást a négyzet üres része felé, ezáltal arra készíteti a rajzolókat, hogy feltárja belső dinamikáját, azt, hogy hogyan gazdálkodik energiáival az akadályok leküzdése során (a befelé forduló rajzolókat a tér üres részébe alig hatolnak bele).

6. négyzet

Ingergrafikum: két, egymásra merőleges kis vonal, vízszintesen lefordított L alakban a fehér négyzet közepének felső és jobb oldali részén.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: kapcsolat, befejezetlenség.

Tárgy: kapcsolódás, szintézis, személyes kapcsolatok.

Problémakör: integráció.

Értelmezés: a két, egymásra merőleges vonalból álló kezdőgrafikum a vonalak összekapcsolására ösztönöz, és feltárja integrálódási, szintetizáló képességfokát.

7. négyzet

Ingergrafikum: kis pontokból álló félkör a fehér négyzet közepének jobb alsó negyedében.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: érzékenység, érzelmi finomság.

Tárgy: szenzibilitás.

Problémakör: emocionalitás-precizitás, nőiesség-férfiasság.

Értelmezés: A félköríven elhelyezkedő pontok kiegészítésének feladata kettős feszültséget teremt, mivel sem jobbra, sem lefelé nem igazán lehetséges a kiterjesztés – a pontok esetleges folytatása vagy azok más módon történő kiegészítése az érzelmi sérülékenységet (érettséget), a nőiesség és férfiasság fokát tárja fel.

8. négyzet

Ingergrafikum: körívboltozat a közép- és felsőzóna határán.

Az ingergrafikum szimbolikus jelentése: egység és biztonság.

Tárgy: szociális harmónia.

Problémakör: integráció, feltétel nélküli elfogadás, kommunikáció.

Értelmezés: a védelmet kínáló boltozat biztonságérzetet és megnyugvást vált ki a rajzolókból, miközben arra is inspirálja, hogy elszakad-

A Wartegg-teszt szimbólumainak értelmezése

ELEMI SZIMBÓLUM	JELENTÉSEK (TULAJDONSAGOK)																																																							
	Agresszivitás	Aktivitás (akarat)	Aktivitás (mentális)	Aktivitás (szellemi)	Állhatatosság	Alkalmazkodás	Alkotóképesség	Altruizmus	Analízis	Belső állapot zavara	Elhárító erő	Elővigyázat	Energia	Érzékenység	Expanzivitás	Fogékonyság (érzelmi)	Határozottság	Impulzivitás	Indulatosság	Ingerelhetőség (érzelmi)	Jóindulat	Képzlet	Kezdeményező erő	Kitartás	Közösségi képesség	Megértés	Megfigyelőképesség	Módszeresség	Nyíltság	Objektivitás	Öatosság	Önbizalom	Önuralom	Önzatlanság	Rendszerezés	Szellemi intenzitás	Szenzitivitás	Szintézis	Szívélenség	Szociabilitás	Türelem	Világosság	Vitalitás													
Pont																																																								
Egyenes																																																								
Vízszintes egyenes																																																								
Függőleges/dőlt egyenes																																																								
2 párhuzamos egyenes																																																								
Kereszt																																																								
Sugarak																																																								
Négyzet, téglalap																																																								
Háromszög, rombusz																																																								
Kockázás, rács																																																								
Nyíl																																																								
Hegycsúcs																																																								
Andráskereszt, csillag																																																								
Görbe/ív																																																								
Hullámvonal																																																								
Girland																																																								
Árkád																																																								
Kör/ellipszis																																																								
Spirál (centripetális)																																																								
Spirál (centrifugális)																																																								

● A tulajdonság megléte

●● A tulajdonság intenzív megléte

○ A tulajdonság hiánya

jon attól – ennek módja feltárja a társadalommal kialakított viszonyt, harmóniát.

Az elemzés menete, elemzési szempontcsoportok

Az elemzés menetére vonatkozóan a szakirodalom különböző algoritmusokat és értelmezési segédleteket kínál. Wartegg az általa vizsgált tesztlapokon négy kategóriában jellemezte a rajzokat:

1. Felfogás (élmény, hangulat, benyomás-alapú; értelmezői, forma-központú, asszociatív stb.).

2. Ábrázolásmód (kitöltés, vonalvezetés, nyomaték, egységesség, gondosság stb.).

3. Rajzszerkezet (érzékenység, lelkiség, vitalitás, mentalitás, józan-ság, képzeletgazdagság, formaiság stb. jelenléte, dominanciája).

4. Értelmezés (hangulat, ornamentika, életszerűség-absztraktság, dinamika stb.).

Grafológiai kiegészítő tesztként való alkalmazás esetén az alábbi szempontcsoportok vizsgálata célszerű:

1. Alkalmazott szimbólumok szerinti értelmezés (lásd a táblázatot).

2. Térszimbolikai értelmezés.

3. Megközelítési mód szerinti vizsgálat (formai vagy tartalmi, statikus vagy dinamikus).

4. Általános kifejezőmód szerinti értelmezés (módszeresség, világosság, egyértelműség, egyszerűség, eredetiség, nagyságviszonyok, kitöltési fok, árnyékolás stb.).

5. Vonalvizsgálat (mozgásjellemzők, vastagság, nyomaték, áthúzások stb.).

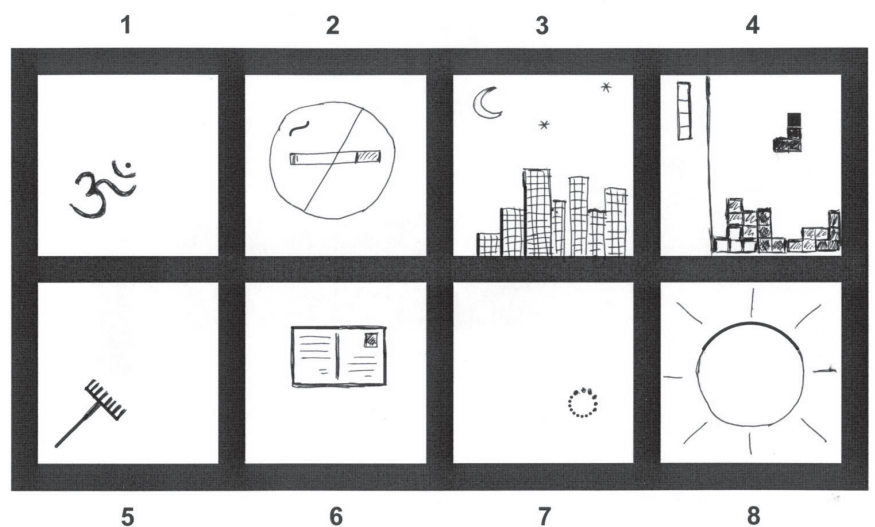
6. A teszt elkészítésének vizsgálata (rajzolási sorrend, gondolkodási idő, időráfordítás, visszatérések, korrekciók, kihagyott négyzetek, címválasztások).

A fentiek szerinti részelemzések eredményeinek szintézise révén lehetőségünk nyílik a személyiségről alkotott célirányos (adott területre vonatkozó) összegző megállapításokra, illetve egyéb vizsgálatok (pl. kézírás-elemzés) esetén komplex személyiségkép felépítésére.

Urbán József

Teszt példa Wartegg alapművéből (139. ábra)

MEGNEVEZÉSEK:

- 1. OH-JEL
- 2. DOHÁNYOZNI TILOS!
- 3. NEW YORK ESTE
- 4. TETRI S
- 5. GEREBLYE
- 6. LEVELETZŐLAP
- 7. PÖTTYÖZÖTT KÖR
- 8. NAP

29 éves nő rajztesztje (szerző által felvett)

Irodalom:

Ehrig Wartegg: *Gestaltung und Charakter. Ausdrucksdeutung zeichnerischer Gestaltung und Entwurf einer charakterologischer Typologie*, Zeitschrift für Angewandte Psychologie, Beiheft 84, J. A. Barth, Leipzig, 1939, 306 p.

Eka Roivainen: *A Brief History of the Wartegg Drawing Test*, in: *Gestalt Theory, Official Journal of the Society for Gestalt Theory and its Applications* Volume 31, Number 1, March 2009, pp. 55-71.

Kreácsik Judit: *A Wartegg-teszt bemutatása és iskolai alkalmazásának lehetőségei*, ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Tanárképzési és -továbbképzési Központ, Budapest, 2005, 63 p.

Инесса Гольдберг: *Тайны почерка,*

или Проблемы на бумаге, Секреты почерка 7, У-Фактория, АСТ Москва, 2008, 160 p.

Katrin Bauer: *Der Wartegg-Zeichentest. Projektive Verfahren zur Diagnostik bei Kindern und Jugendlichen*.

Studienarbeit, Hochschule Magdeburg-Stendal, Magdeburg, 2007, 22 p.

Barbara Guggenbühl: *Kompendium zum Wartegg-Zeichentest. Übersicht über theoretische Ansätze und Auswertungsmethoden und Neunormierungen*, Diplomarbeit, Hochschule für Angewandte Psychologie, Zürich, 2007, 109 p.

Alessandro Crisi: *A new methodology for the Wartegg Completion Test in the Clinical, Selection and Guidance fields*, Italian Institute of Wartegg, Rome, 2010, 26 p.